

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan lausunto hallituksen esityksestä eläinlääkintähuoltolaiksi 21.02.2022

Lausuntopyyntö VN/3713/2020

Asia: LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTOLAIKSI SEKÄ SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eläinlääkintähuoltolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Neuvottelukunta haluaa tuoda esiin lausunnossaan seuraavaa:

Yleistä:

- Eläinlääkäripalvelut tulee turvata kohtuullisin kustannuksin kaikkialle Suomeen. Neuvottelukunta katsoo hallituksen esityksen pystyvän vastaamaan riittävien palveluiden saatavuuden turvaamisesta, joskin näkee eläinlääkäreiden määrän riittävyyden olevan haasteellista tulevaisuudessa.

Voimassa olevassa eläinlääkintähuoltolaissa on määritelty peruseläinlääkäripalveluiden järjestäminen kunnan velvollisuudeksi sekä tuotanto- että seura- ja harrastuseläimille sillä poikkeuksella, että kunnan ei tarvitse järjestää palveluita seura- ja harrastuseläimille, mikäli palvelua on muutoin saatavilla yhteistoiminta-alueella. Eläinlääkäripalveluita ei ole kunnissa tällä hetkellä yhtiöitetty. Joissakin kunnissa on osia siitä ostettu ostopalveluina.

- Lemmikkieläimille suunnattuja peruseläinlääkäripalveluja ei voida erottaa muista julkisen järjestämisvelvoitteen piirissä olevista eläinlääkäripalveluista. Niiltä osin nyt lausunnolla oleva HE on kannatettava.
- Yhtiöittämisvelvoite tai markkinaperusteinen hinnoittelu johtaisi hintojen nousuun ja sitä kautta eläinsuojeluongelmiin. Eläimen eläinlääkärihoidon laiminlyöminen on eläinsuojelusaädösten vastainen teko. Neuvottelukunta katsoo, että eläinlääkäripalveluja ml. kiireellisten sairastapausten hoito tulisi olla saatavilla kohtuulliseen hintaan koko maassa.
- Palvelutuotannon yhtiöittämisen myötä muodostunee paine kunnaneläinlääkäriverkoston ohenemiselle. Tämän ei-toivottavan seurauksen estämiseksi lakiin tulee tehdä selvä kirjaus, joka turvaa kunnaneläinlääkäriverkoston säilymisen vähintään nykyisellä tasolla. Eläinsuojeluasioissa ei kunnaneläinlääkäriverkoston ohenemista ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista pyrkiä kompensoimaan esimerkiksi poliisin resursseilla. Poliisin rooli eläinsuojeluasioissa on lähinnä avustava. Mikäli poliisin rooli muuttuisi enenevässä määrin avustajasta suorittajaksi, se olisi omiaan vaarantamaan kansalaisten oikeusturvaa.
- Yhtiöittämisvelvoite vaikeuttaisi hyötyeläimille suunnattujen palvelujen tuottamista. Eläinten hyvinvoinnin ja eläintautien valvontaa ei voi tehdä yhtiön palkkalistoilla oleva eläinlääkäri, koska valvonta vaatii viranomaisstatuksen. Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta näkee tämän epätarkoituksenmukaisena resurssien käyttönä, eikä kannata sitä.

Elintarviketuotanto- ja muiden hyötyeläinten pitopaikkojen lukumäärä on vähentynyt ja vähenee edelleen. Samalla eläinten pitäjien osaaminen paranee ja pitopaikoissa suoritettujen käyntien määrä vähenee. On kuitenkin tärkeää ylläpitää eläinlääkäripalveluja sekä eläinten sairaanhoidon, mutta myös ennaltaehkäisevän terveydenhuollon turvaamiseksi tuotantoeläimille myös tulevaisuudessa sekä eläinsuojelun että eläinten pidon taloudellisten edellytysten turvaamiseksi.

Kunnaneläinlääkärit saavat tällä hetkellä huomattavan osan tuloistaan suoraan eläinten omistajilta ammatinharjoittajana saatuna ammattitulona. Jos kunnaneläinlääkäreillä ei olisi mahdollisuutta hoitaa lemmikkieläimiä oman virkansa puitteissa palvelujen yhtiöittämisen tai ulkoistamisen seurauksena, tulot täytyisi hankkia pelkästään hyötyeläinten hoidosta. Käyntien vähäisyyden vuoksi tulot jäisivät vähäisiksi, mikä vähentäisi eläinlääkäreiden kiinnostusta näihin virkoihin. Päivystyksen sujumiseksi on kuitenkin tärkeää ylläpitää riittävää määrää virkoja. Toimivan päivystysalueen eläinlääkärimäärän on todettu olevan viidestä kahdeksaan eläinlääkärinä.

Hyötyeläimille suunnattujen palvelujen yhtiöittäminen, markkinaehtoinen hinnoittelu tai ulkoistaminen johtaisivat vääjäämättä hintojen nousuun. Hintojen nousu voi johtaa tilanteeseen, jossa ei olisi taloudellisesti kannattavaa kutsua eläinlääkärinä paikalle, jolloin eläimet jäivät helposti hoitamatta tai hoidosta tingitään.

Hyötyeläinpraktiikan houkuttelevuus on vähentynyt nuorten eläinlääkäreiden keskuudessa, ja kunnaneläinlääkärivirkoja on ollut hankala täyttää erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa. Työn sitovuus ja erityisesti päivystysvelvollisuus ovat asioita, joita on syytä kehittää, jotta riittävät eläinlääkäripalvelut voidaan turvata.

- Eläinlääkäripalvelut ovat tärkeä osa kotieläintilojen toimintaa ja olennaisia eläinten terveydelle ja hyvinvoinnille. Hyvin toimivat eläinlääkäripalvelut tukevat myös osaltaan kotieläintilallisten jaksamista. Eläimen sairastuessa eläinlääkäriavun saaminen on ensisijaisen tärkeää.

Yksityiskohtainen tarkastelu:

- Neuvottelukunta ehdottaa, että lakiluonnoksen 9 §:ään sisältyvä lista kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvista palveluista tulisi ensisijaisesti säädettäväksi tarvittaessa asetuksella. Mikäli tämä ei ole mahdollista, neuvottelukunta esittää, että 9 §:ää muutetaan seuraavalta osin:

Pykälän 9. kohta muutetaan seuraavaan muotoon:

”Kaikki eläimen pitopaikassa tai vastaanotolla ilman erikoisvarusteita eläinlääkäriin peruskoulutuksella ja järjestämisalueella kertyvällä riittävällä kokemuksella tehtävissä olevat eläinlääketieteelliset toimenpiteet. Jos perustasolla käytettäviin menetelmiin sisältyy selviä riskejä eläimen hyvinvoinnille, eläin on lähetettävä järjestämisvastuuta kehittyneempään hoitoon silloin, kun sitä on saatavissa eläinten hyvinvoinnin vaatimassa ajassa.

Tämän muutoksen myötä juoksumahaleikkaus voidaan poistaa 1 momentin kohdasta 11 ja kohta 13 voidaan poistaa kokonaan.

Palvelun piiriin kuuluvien toimenpiteiden yleisluontoinen määrittely on tarpeen, jotta tehtäviään hoitavat eläinlääkärit eivät joudu tilanteeseen, jossa jokin eläimen hyvinvoinnin kannalta tärkeä ja tehtävissä oleva toimenpide täytyy jättää tekemättä, jos sitä ei ole erikseen tässä pykälässä mainittu. Tällainen muotoilu pitää sisällään eläinlääkäriin velvollisuuden lähettää potilas erikoisosaamista ja -laitteita vaativaan

hoitoon silloin, kun sitä on tarjolla ja se on eläimen hyvinvoinnin kannalta tarpeen. Muotoilu antaa eläinlääkärille myös mahdollisuuden kieltäytyä toimenpiteestä, johon hänellä ei ole riittävästä kokemuksesta. Nämä molemmat seikat ovat hyvin oleellisia eläimen hyvinvoinnin kannalta. On vaarana, että lakiin kirjattavat yksityiskohtaiset toimenpidelistat johtavat yhteiskunnan vastuulla olevien palveluiden näivettymiseen ja eläinten hyvinvoinnin kannalta riittämättömään palvelutasoon. Tilanne voisi pahimmillaan johtaa asiakkaiden käytettävissä olevien asianmukaisten palveluiden saatavuuden heikkenemiseen, koska yhteiskunnallinen toimimatonkin järjestelmä heikentäisi korvaavien yksityisten palvelujen saatavuutta.

- Neuvottelukunta ehdottaa, että 10 §:n 5 momentin loppuun lisätään lause: "Palvelut on järjestettävä siten, että eläinlääkäreille kertyy ammattitaidon ylläpitämiseksi riittävästi kokemusta järjestämisalueella tarvittavien tehtävien hoitamiseksi."
- Neuvottelukunta ehdottaa, että 10 §:n 6 momentin viimeisen lauseen loppuun lisätään sivulause: "..., niiden saatavuuden vaihtelu sekä niiden tuottajien mahdollisuudet osallistua järjestämisvastuussa olevien palvelujen tuottamiseen."
- Neuvottelukunta ehdottaa, että 11 §:ään lisätään 3 momentti seuraavasti: "Päivystys on toteutettava siten, että päivystävillä eläinlääkäreillä on mahdollista ylläpitää riittävä päivityksessä tarvittavaa osaamista ja käytettävissä on riittävän paljon osaavaa henkilökuntaa, jotta kenenkään päivitysrasitus ei muodostu kohtuuttomaksi."
- Neuvottelukunta katsoo, että lakiluonnoksen 15 §:n 1 momentissa uudesta laajennetusta vastaanottomaksusta käytetty kirjaus "tulee periä" on asiakkaan ja kunnan itsehallinnon kannalta ristiriitainen. Aikaisemmin käytössä olleesta klinikkamaksusta, jonka kunta on voinut periä niin päättäessään, on käytetty kirjausta "voi periä". Neuvottelukunta ehdottaa termin "tulee periä" tilalle termiä "voi periä".
- Neuvottelukunta ehdottaa, että 17 §:ään lisätään 4 momentti seuraavasti: "Kilpailutusvelvollisuus ei koske järjestämisvastuun piirissä olevaa toimintaa, vaikka sen toteuttamiseen käytettäisiin perustason palveluja edistyksellisempiä laitteita ja menetelmiä silloin, kun toiminnan ylläpito on tarpeellista järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavan henkilökunnan määrän ja ammattitaidon ylläpitämiseksi tai sen piirissä olevien palvelujen jatkuvan saatavuuden varmistamiseksi."

Olli Ruoho
ELL, Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan puheenjohtaja